

Zondag 10 januari 1915 – enige editie

Belgische vluchtelingen.

De heer Mac Meyerowitz te New-York heeft aan de Belgische legatie in Den Haag 1381 gulden doen toekomen met bepaling, dat dit bedrag gestort moet worden in het fonds ten behoeve van de onvermogende Belgische vluchtelingen.

De legatie heeft het geld overgemaakt aan het Nederlandse Comité tot Steun te Amsterdam, om verdeeld te worden overeenkomstig de bedoeling van de heer Mac Meyerowitz.

De 17e dezer vertrokken van Maastricht naar Engeland, over Hoek van Holland, 144 Belgische spoorwegbeambten.

Bij het internationale bureau van onderwijzersverenigingen is voor noodlijdende Belgische onderwijzers 4258 gulden ingekomen.

Parijs, 9 januari. Het ambtelijke communiqué van hedenmiddag behelst:

Ten zuiden van Ieper hebben wij aan de loopgraven van de vijand schade toegebracht en zijn bommenwerpers tot zwijgen gebracht.

De Duitsers in België.

Sluis, 9 januari. Een van de Engelse vliegers, die vanmorgen over het noorden van Vlaanderen zijn getrokken, zou, volgens de Duitse grenswachten, bij Knokke zijn gedaald. Aan de algemene beschieting door kanonnen, mitrailleurs en geweren is ook deel genomen vanuit de meer oostelijk gelegen dorpen Damme en Oosthoek, want tot vlak langs onze grens breiden de Duitsers hun versterkingen en verdedigingswerken gestadig uit. In beide genoemde plaatsen zijn vele kanonnen opgesteld en loopgraven aangelegd. Dicht bij Sluis

zijn, langs het kanaal naar Brugge, tal van bomen omgehakt en is geschut neergezet. Of de vliegers bommen hebben uitgeworpen, is nog niet bekend. Wat Brugge betreft zijn wij hier in Sluis in zeker opzicht direct daarbij betrokken. De gasfabriek van Brugge immers helpt ons hier aan de verlichting.

Het rekwisitioneren wordt met de uiterste gestrengheid voortgezet. Zo kregen de bewoners van het naburige Middelburg (België) heden allemaal een briefje om in te vullen, hoeveel haver, stro, bonen, erwten, koeien, varkens, kippen en eenden ze aan de Duitse militaire overheid kunnen leveren. Dinsdagmiddag moeten ze op het raadhuis komen om die briefjes in te leveren. Wie dan niet naar genoegen van de Duitse officier heeft ingeschreven, wordt bedreigd met ernstige straffen.

Duitse landweermannen vertelden mij, dat zij het hier in de buurt heel goed hebben. Alleen van de opgeëiste wijn kregen de minderen niets mee. Hun is het gebruik van alcohol verboden; zij ontvangen ieder dagelijks twee sigaren. Een van hen had nu al twee van de vier broers, die in de oorlog waren aan het oostelijke en het westelijke front verloren. De derde broer klaagde in zijn laatste brief uit Rusland bitter over de koude. Hij droeg vier broeken over elkaar, maar, vervolgden de mannen, hoe het met de oorlog staat, daar weten we niets van; want wat onze Duitse kranten schrijven, dat kunnen we slecht vertrouwen, en bovendien is dit nieuws altijd veertien dagen oud.

Zij vertelden dat de Duitse linie, waarvan het front met de koude, natte wind in het gezicht staat, daar droevig veel van te lijden heeft. Gevallen van longontsteking komen veel voor.

Geïnterneerden.

De meeste studenten uit de verschillende interneringskampen zijn thans te Amersfoort verzameld. Die uit Soesterberg zullen vermoedelijk a.s. dinsdag definitief daar komen en eveneens ondergebracht worden in de school der verlofsofficieren.

Het aantal der ingeschreven studenten bedraagt thans 84; een 20-tal studenten uit Harderwijk, die in de mening verkeerden, dat zij dagelijks tussen Soesterberg en Amersfoort zouden moeten heen en weer gaan, hadden verzocht te Harderwijk te mogen blijven.

Uit de oosthoek van België.

Men schrijft ons uit Roermond: Te Kessenich ontving gisteren de burgemeester van de Duitse overheid telegrafisch bericht, dat de volgende dag om 10 uur in de voormiddag 25.000 kilo hooi diende geleverd te worden. De raad van die gemeente, die daarover vergaderde, besloot tot mededeling, dat die levering niet kon geschieden. Ook moeten vóór 15 januari door de gemeente Kessenich 15.000 frank in handen der Duitse overheid gesteld worden. Bovendien worden nog opgeëist een aantal koeien, varkens en levensmiddelen.

Voor de naburige gemeenten Geistingen, Kinrooi, Opitter en Molenbeersel is het bevel tot levering van hooi, stro, en vee nog groter. Genoemde gemeenten moeten elk ook nog 500 flessen wijn opleveren.

In al de dorpen in het kanton Maaseik zijn de paarden opgeschreven.

Wij hebben het overzicht van het Amerikaanse hulpcomité voor België, over de week, eindigend op 4 januari, ontvangen. Er zijn in die week uit Rotterdam 2763 ton (van 2240 pond) tarwe, 2996 ton meel, 1126 ton rijst, 389 ton zout en andere artikelen naar België gezonden. Met de voorafgaande zendingen mee 59.421 ton levensmiddelen en

andere artikelen. Uit de rekening en verantwoording, lopende van 22 oktober tot 2 januari, blijkt dat er een kas- en banksaldo is van 1.324.715 pond. Het comité schat de uitstaande vorderingen voor inkopen en vrachten op 1.400.000 pond. Er worden nog 44 schepen met levensmiddelen uit Amerika hier verwacht tussen heden en 12 april.

Uit Antwerpen.

Uit Antwerpen wordt aan Het Volk geschreven:

Terwijl overal armoe troef is, zijn ook de stadsinkomsten heel pover. Op het einde van het jaar moet de stadsbegroting opgemaakt worden. Dit jaar was dit onmogelijk en zal enkel einde januari het budget aan de gemeenteraad voorgelegd worden. Onze partijgenoot Cools, wethouder van financiën, wees reeds op een tekort van 20 miljoen, op een begroting van 35 miljoen frank. De havenuitbating alleen gaf andere jaren 14 miljoen, nu, tijdens de oorlog, geen cent. Het deel der winst in de naamloze maatschappijen en tramwegmaatschappij zal voor de stad tot op heel weinig geslonken zijn. Zo ziet men de uitgaven door de bevoorrading der bezetting en het betalen der oorlogsschatting gevoelig stijgen en de inkomsten tot bijna op niets dalen. Toch voldoet de stad aan haar verplichtingen en de wethouder van financiën is overtuigd, hoe groot ook de financiële ramp mag zijn, dat hij deze zal te boven komen en daarbij nog een degelijke ondersteuning voor de werklozen zal kunnen afzonderen. Uit de stadskas alleen wordt elke week 100.000 frank onderstand verleend. De gezinnen ontvangen nu gemiddeld 10,50 frank per week. In de omliggende gemeenten krijgen de bedeeden niet het derde van deze ondersteuning.

Een proclamatie meldt dat de bevolking bij inbrenging van koper en ijzer van vuurwapens zal betaald worden. Vooral naar koper wordt

druk gevraagd. Dat hieraan grote behoefte is blijkt wel uit het feit dat een overzetboot, die nu buiten dienst gesteld is, ontdaan is van alle koperwerk. Tot zelfs het kleinste kraantje is er niet opgelaten.

Van uit Amerika zijn 700 grote kisten met allerlei kerst- en nieuwjaarsgeschenken voor de Antwerpse kinderen hier aangekomen. Er waren vooral fruit, speelgoed en kleren bij. Vele Amerikaanse kinderen hadden er gelegenheidsversjes bijgevoegd en ook hun ... spaarpot in de kledingsstukken verstopt. Door de edelmoedigheid van die kinderen zijn de kleine sinjoortjes niet van alles verstoken gebleven. Gelukkig, want de stakkers hebben de laatste vijf maanden al genoeg onverdiende ellende meegemaakt en zo weinig vreugde gekend, dat het hun bovenmatig zal verblijden wat speelgoed te ontvangen. Een dankbetuiging zal in de Plantijndrukkerij gemaakt en naar Amerika verzonden worden.

Aan de grens van Zeeuws-Vlaanderen.

Men meldt ons uit Sluis:

Evenals overal elders in het gebied, dat door de Duitsers in België is bezet, staan ook de grensprovincies in het teken van de rekwisities. Ik kan geen boer spreken, of hij begint zijn nood te klagen.

“Ik ben een gewone boerenarbeider”, zegde er een heden tegen me. “Ik bewoon in Moerkerke een arbeidershuis en heb dank zij mijn hard werken en de zuinigheid van mijn vrouw een stuivertje kunnen opzij leggen. Daarvoor had ik twee jaar geleden een stukje land gekocht, vlak achter mijn huis. In mijn vrije tijd bebouwde ik het, zodat ik er het vorige jaar aardappelen voor de gehele winter en nog wat kool ook van heb betrokken. Ik had er plezier van, en mijn vrouw niet minder. Als je zoiets tastbaars door vlijt en spaarzaamheid kunt verdienen, och, dan voel je je rijker dan de hele wereld, en wil je met

niemand ruilen. En ik heb er dit jaar nog een klein stukje land kunnen bijkopen, waarop ik ook groenten heb verbouwd. Het liet zich alles goed aanzien, en het bleek dan ook dat ik voor de winter genoeg aardappelen en groenten voor mijn gezin had. Maar daar komen opeens de Duitsers en eisen 300 kilo aardappelen van mij, direct te leveren. Met de revolver in de hand stonden ze voor mij. Mijn vrouw smeekte al om genade, en ook de kinderen schreeuwden om het hardst. Ik heb de woede, die op het eerste ogenblik in mij opkwam, maar onderdrukt, en heb mijn gehele wintervoorraad aan die lui moeten afstaan. Gelukkig heb ik het koebeest, dat ik had, nog kunnen redden: dat heb ik midden in de nacht over de grens gebracht in Holland.”

Ik wandelde een eindje verder en ontmoette twee boeren, die 15 koeien voortdreven. Al gauw had ik een gesprek met hen aangeknoopt. “En wil je je koeien nu redden uit de handen van de Duitsers?” vroeg ik belangstellend.

“Als we dat maar konden, dan zouden we nu hier niet met die koebeesten lopen”, antwoordde een van de twee boeren. “Neen, we brengen ze weer naar België terug.” Ik zag hem verbaasd aan, en mijn verwondering begrijpend, ging de andere voort: “Ja, u staat daar van te kijken, maar ik zal u vertellen, hoe we daartoe gedwongen zijn. Mijn broer en ik hadden bijtijds onze beesten, 23 in getal, over de grens naar Heille gebracht, en waren toen naar onze hofstede teruggekeerd. Maar jawel, daar kwamen ze. Hoe ze het wisten, ik kan het niet begrijpen; maar ze wisten het, dat was zeker. We moesten beloven, binnen 48 uur 15 vette koebeesten te Heist te leveren; zo niet, dan kregen we de kogel en de hofstede zou in brand gestoken worden. En om dit nu te ontgaan, brengen we 15 van onze beesten naar de oude stal terug.”

Nog een paar voorbeelden: Brugge moet vijf miljoen kilo aardappelen leveren en voorlopig dertigduizend sigaren per dag. In Knokke zijn 300 koeien opgeëist. De burgemeester van Westkapelle moet 10 koeien leveren, een boer, Piet P., twintig stuks.

Ik zou deze verhalen nog met tientallen kunnen vermeerderen, ware het niet, dat ze alle op hetzelfde neerkomen: Requisition und kein Ende.

Maandag 11 januari 1915 – ochtendeditie

Belgische vluchtelingen.

Het vluchtelingenoord Java te Roosendaal, dat eerst op bevel van de minister moest ontruimd worden, blijft thans voor dit doel beschikbaar.

Vrijdagavond is de ministeriële brief gekomen, waarbij aan de regeringscommissaris verzocht werd de Java thans zo snel mogelijk als vluchtelingenoord gereed te maken en af te werken.

Het nieuwe gedeelte was zo goed als afgewerkt, toen het bevel tot ontruiming kwam.

Op de 1^e verdieping wordt een schoollokaal ingericht, waar Belgische onderwijzers aan de kinderen les zullen geven; op dezelfde verdieping vindt men een kapel, waarin dagelijks door Belgische geestelijken de heilige mis zal worden opgedragen en godsdienstonderwijs zal gegeven worden. Daarachter is een flink ruim lokaal, waarin de vrouwen en meisjes verschillende huishoudelijke bezigheden kunnen verrichten, als naaien, verstellen, mangelen enz.

Op de tweede verdieping is de slaapzaal uitsluitend voor meisjes en alleen zijnde vrouwen, daarachter de slaapzaal voor de gezinnen, bestaande uit grotere en kleinere kamertjes, geheel met plankjes afgeschoten en van voor met een gordijn gesloten. In deze kamertjes kunnen de gezinnen geheel op zichzelf leven en hun slaapgelegenheid inrichten. De slaapgelegenheid van het tegenwoordig entrepot wordt ingericht uitsluitend voor mannen.

In de grote ruimte gelijkvloers van het entrepot wordt een planken vloer gelegd en de zaal zal dan tot eetzaal dienen. Alles is elektrisch verlicht, en zes grote kachels of ovens zijn beschikbaar gesteld.

Ook zijn er in het gebouw enkele badgelegenheden; op de etages der vrouwen zijn toiletten aangebracht.

Het Antwerps centraal bureel voor vluchtelingen maakt, teneinde teleurstelling en tijdverlies te voorkomen, bekend dat vanwege de pascentrale aan het bureel is medegedeeld, dat van heden af slechts voor zeer dringende en afdoende redenen passen naar Nederland worden verstrekt.

Het is reeds bekend, dat aan Belgen, Fransen, Engelsen, Russen absoluut geen passen worden afgegeven.

Rotterdam – Belgische vluchtelingen.

Gisterenmiddag zijn 109 Belgische vluchtelingen, die tot dusverre in het Uraniumhotel verblijf hielden, van het station Delftse Poort alhier naar Hoek van Holland vertrokken om zich daar naar Engeland in te schepen. Van de ongeveer honderd vluchtelingen, die nu nog in het Uraniumhotel vertoeven, vertrekt in de loop der week terug een gedeelte naar Engeland.

Van Franse zijde.

De Franse legatie deelt omtrent de krijgsverrichtingen heden het volgende mee:

De 8e januari hebben wij vóór Lombardszijde drie mitrailleurs vernietigd. Ten zuiden van Ieper hebben wij de loopgraven van de vijand beschadigd en zijn mijnenwerpers tot zwijgen gebracht.

Zweden en België.

Enige tijd geleden is in Zweden een comité gevormd, dat ten doel heeft gelden te verzamelen om de ellende in België te helpen lenigen.

In dat comité hebben zitting leden van alle politieke partijen, o.a. ministers en oud-ministers, oud-voorzitters van de ministerraad, begiftigden met de Nobelprijs, aartsbisschoppen, enz.

Aan het manifest, dat door het comité ten bate der Belgen verspreid werd, is het volgende ontleend:

Welke ook het meningsverschil moge zijn dat zich in onze gevoelens, ten aanzien van de oorlog, in ons land heeft geopenbaard, die mannen en vrouwen uit elke kring vinden een punt van aanraking in de spontane sympathie voor het ongelukkige Belgische volk. Wij kunnen er niet aan denken, aan allen, die in verschillende landen onder de gevolgen van deze oorlog lijden, de behulpzame hand te bieden; wij hebben binnen onze eigen landsgrenzen veel ellende te verzachten. Zij die, desniettemin, iets wensen te doen voor hen, die lijden door de oorlog, kunnen dus niet beter doen dan hun pogingen te richten op het lenigen van de nood van het volk, dat door de oorlog het zwaarst is getroffen.

Uit inlichtingen, van verschillende zijden ontvangen, blijkt, dat een aanzienlijk aantal Belgen, voornamelijk ouden van dagen, vrouwen en kinderen zich in ballingschap bevinden, gebrek lijdend aan alles en

in vele gevallen niet ver zijn van de hongerdood. Alleen reeds in Nederland bevinden zich, naar men ons heeft medegedeeld, bijna een miljoen vluchtelingen, waaronder verscheidene tienduizenden kinderen, die van hun ouders gescheiden zijn.

De grootse steun, door het Nederlandse volk verleend, zou onmogelijk voldoende kunnen zijn om in deze ontzettende nood te voorzien. Andere volken, grote en kleine, hebben zich op hun beurt, met een zeldzame opofferingsgezindheid beziel, beijverd om te hulp te komen. Het is dus dringend noodzakelijk om in een daad om te zetten het medelijden, dat zo spontaan geboren is uit de steeds toenemende aaneengeslotenheid en sympathie, in het bijzonder sterk levend bij een volk, dat even klein is als het Belgische en dat het geluk heeft onzijdig te kunnen blijven.

De ondertekenaars van het manifest nodigen het Zweedse volk uit van hun bijdragen op de rondgezonden lijsten te doen blijken.

Uit Antwerpen.

Onze correspondent schrijft ons:

Te Antwerpen - en hier zeker niet alleen? - regent het sinds enige dagen op schabouwelijke wijze. Het is geen regenen, het is gieten, plassen, vlieten, stromen! De hemel heeft de grote schoonmaak van onze straten op reuzenschaal ondernomen. Als het ook over heel de wereld kon gebeuren! ... Daarnet komt onverwacht een klaarte doorsijpelen en een bleek zonnetje glimlacht even over de kletsnatte, glimmende straat. Maar, daar komen uit het westen alweer zware pakken aandrijven! Wordt het de zondvloed? Bedenk even wat het voor al die beschadigde, dakloze huizen te betekenen heeft!

Berlijn, 10 januari. Gisteren was het terug slecht. De Leie is op sommige plaatsen tot een breedte van 800 meter buiten haar oevers getreden.

Pogingen van de vijand om ons uit onze stellingen bij Nieuwpoort te dringen zijn mislukt.

Londen, 10 januari. Uit het laatste bericht van de "ooggetuige" in het Engelse hoofdkwartier blijkt, dat de gevechten in Vlaanderen een nieuw karakter hebben aangenomen, doordat het water daar een doeltreffend wapen vormt. Op 4 januari hoorden onze manschappen het geluid van pompen in de tegenover ons centrum liggende vijandelijke loopgraven. Men veronderstelt dat de Duitsers pompen bezigen, die door elektriciteit van Rijsel uit aangedreven werden, om het water uit de loopgraven te krijgen. Op enkele plaatsen hebben de Duitsers geprobeerd om water uit hun loopgraven in de onze te pompen, maar dat is niet gelukt, doordat het terrein te vlak was. Aan beide zijden wordt het vraagstuk bestudeerd hoe men het water moet kwijt raken. Het modderwater laat zich uiterst lastig verpompen, doch men zal zich door de moeilijkheid heen slaan door zich pompen aan te schaffen, die voortdurend het water uithozen.

Vliegers berichten dat alle streken in het zuiden van België overstroomd zijn. De Schelde en de Leie zijn beide buiten haar oevers getreden.

De ooggetuige meldt verder een en ander over een onprettige verstandhouding tussen de Zuidduitsers en de Noorduitsers. Ze mag overdreven worden voorgesteld, zegt hij, maar er bestaat buiten kijf onenigheid tussen hen. Hij weet dit van Saksische en Beierse gevangenen. Een Sakser vertelde dat de loopgraven, die eerst door de Saksers waren bezet, de volgende ochtend door een Pruisisch

bataljon zouden worden bezet, en hij drukte de wens uit dat men dan de Pruisen met granaten zou bestoken.

In de vijandelijke gelederen heerst nog steeds tyfus.

De Duitse verliezen zijn zeer zwaar geweest in de laatste gevechten. De gemiddelde sterkte van een compagnie is wel haast tot de helft teruggebracht.

De ervaringen in deze oorlog opgedaan, hebben heel wat wijzigingen gebracht in de tot dusver gehuldigde theorieën, maar er is misschien niets zo zeer onderschat als de uitwerking van de krachtig ontploffende projectielen die door de kanonnen en de houwitsers worden afgevuurd. De Duitsers beginnen de vernielende uitwerking daarvan nu te ondervinden. Hetgeen de Japanners voor Port Arthur hebben bereikt, geeft een denkbeeld van wat zware houwitsers vermogen wanneer ze worden aangevoerd tegen permanente vestingwerken, maar de beslissende uitwerking van deze ontploffingsmiddelen tegen goed verschanste veldtroepen is een ware verrassing geweest.

Dit onderdeel van de gevechtsmiddelen is belangrijker geworden dan het ooit is geweest; stellig is het belangrijker dan ten tijde van Napoleon. In de laatste honderd jaar is de artillerie voornamelijk tegen veldtroepen gebezigd, meer om een morele uitwerking dan om feitelijke materiële uitkomsten te verkrijgen. Deze oorlog heeft echter bewezen dat de artillerie het voornaamste middel is om de weerstand van de vijand te vernietigen. De moeilijkheid is thans om de loopgraven voor de vliegers te verbergen. Is van de ligging van een stelling eenmaal kennis gegeven aan de kanonnières en de goede schootsafstand verkregen, dan is de hele reeks loopgraven spoedig stuk geschoten en zijn de versperringen en hindernissen snel weggevaagd.

Uit de verklaringen van krijgsgevangenen blijkt dat de morele uitwerking van onze artillerie ook zeer groot is en dat het geschut der bondgenoten weldra op dat der Duitsers de overhand krijgt.